

Kua tu mai ra e Tohe¹² i te hauauru,
 Ka ea ko te mate, e.
 Tenei, e Ta¹ ma na, o tatou kape¹⁹
 Koi hianga i a Te Tamaki²⁰ ma, a,
 I riro mai ai a Te Heketua,²¹ i mate²² ai Nuhaka:
 Tona whakautu pahi ko Te Rama-apakura.²³
 Haere ki roto te Mahia
 Mo Kahawai,²⁴ mo Kauae-hurihia, a,
 Inumanga wai Te Rito-o-te-rangi,²⁵
 I te pa taea i Puke-karoro,²⁶
 I tangi ai te umere,
 Pae noa ki te one i Taiwananga, i.

¹Te Mai-taranui: I takea tenei ingoa i te 'mai,' he otaota. Ki tetahi whakahua ko Te Mau-taranui.

²Te Papuni: Kei Ruakituri, kei muri o Te Reinga. Ko Ngati-Kohatu te iwi noho o reira. (Tuhoe: 198-205).

³Wharawhara: He rangatira no Te Papuni i mate i te taua a Tuhoe ki Paretangi, he pa kei Te Papuni. Ko Te Kiore tetahi o nga rangatira i mate ki reira. (Tuhoe:483).

⁴Mahanga: Ko Mahanga-i-te-rangi, he tamahine na Pourangahua. I moe a Pourangahua i a Kanioro, tuahine o Hoake raua ko Taukata, nana nei i mau mai te kumara kao ki te Tini-o-Toi i Whakatane. E ki ana a Ngati-awa i moe a Mahanga ia Ruaihonga, tama a Toroa, o tera waka o Matatua. Mo te whakarereanga a Mahanga i tona iwi te take o te whakatauki. (Wars: 358, Tuhoe: 203-4, 923,926).

⁵Tuhoe moumou kai etc: Mo te toa, mo te reretotoa ki te riri. He maha nga whakatauki mo te toa o tenei iwi.

⁶Hineireireia: He tipuna no Ngati-Kahungunu.

⁷Kiri waikauri: Kiri i taia ki te moko.

⁸Mohaka: Ko te takiwa i runga mai o te Wairoa, he tutatakitanga taua i nga pakanga i mua. Ka tuwhera pera mai hoki te ara taua mai o Taupo, o Heretaunga, o Tuhoe.

⁹Tangitu: Kei te ngaro tenei.

¹⁰Te Ika i Rangiriri: Tangata i mate ki te pakanga, kainga ai. He taunga ika kei waho o Tangoio.

¹¹Tutara-kauika: He tohora, ara, ki te pakeha 'right whale.' Mo te Mai-taranui te tikanga.

¹²Te wehenga kauki: He rite tonu ki tera kupu 'tutara-kauika.' Mo Te Mai-taranui ano. Tenei kei te karakia a Pou-rangahua, nana ia i kawe ki Hawaiki ki te kimi i te kumara:—

"Tutara-kauika! Ana ra te tangata

E haere i whao i te moana nei.

Te wehenga-kauki, e,

Waha atu au ki uta ra, etc."

¹³Te Rou, Te Apa-rakau: No Ngati-Kahungunu i mate i a Tuhoe ki roto i nga pakanga. Ko Te Apa-rakau i patua ki Te Wai-kotero, ki te takiwa o Nuhaka. (Tuhoe: 541).

¹⁴Tikitū: He rangatira no Ngati-Awa, e kiia ana nana i patu a Te Apa-rakau. (Tuhoe: 366-369). Ki etahi korero na Te Ahikaiata raua ko Te Mai-taranui i patu (Wars: 327).

¹⁵Whiro, Taiwhakaea: E kiia ana he whanau tahi, he tuakana, he taina, he tamariki na Rangahua. Ina tetahi whakapapa:—

Rangahua

Whiro

Taiwhakaea

Uenga—Taranga

Maui—potiki.

E kiia ana he whakatauki tenei na Tai-whakaea, he tipuna no Ngati-awa. (Tuhoe: 925).